

HOËRSKOOL JOHAN JURGENS
AFRIKAANS EERSTE ADDISIONELE TAAL
GRAAD 12

TAAK 4
KONTROLETOETS 1
2026

EKSAMINATOR: N. BRUWER
PUNTE: 40

MODERATOR: B. DUVENAGE
TYD: 1 UUR

INLIGTING EN INSTRUKSIES

1. Lees **AL** die instruksies en vrae aandagtig deur voordat jy die vrae beantwoord.
2. Hierdie vraestel bestaan uit **DRIE AFDELINGS**:

AFDELING A: Leesbegrip	(20)
AFDELING B: Opsomming	(10)
AFDELING C: Taal	(10)
3. Begin **ELKE AFDELING** op 'n **NUWE** bladsy.
4. Trek 'n **STREEP** na elke afdeling.
5. Nommer die antwoorde volgens die nommeringstelsel wat in die vraestel gebruik is.
6. Laat 'n reël oop na elke antwoord.
7. Trek 'n **KANTLYN** aan die **REGTERKANT** van elke bladsy.
8. Skenk baie aandag aan spelling en sinskonstruksie.
9. Skryf in die taal waarin jy geassesseer word.
10. Skryf netjies en leesbaar!

[HIERDIE TOETS BESTAAN UIT 8 BLADSYE]

AFDELING A: LEESBEGRIP**[20]****VRAAG 1: ARTIKEL**

Lees die artikel hieronder en beantwoord die vrae wat daarop volg.

TEKS A**Tyla ongefilterd: Oor roem, musiek en getrou bly aan haar Suid-Afrikaanse identiteit**

Deur Kemi Alemoru

22 October 2025

1 “Meisie, ek hou glad nie hiervan nie. Dit proe sleg,” sê Tyla in haar ritmiese Suid-Afrikaanse dialek. Ons praat oor *matcha*, die antieke groen teepoeier wat so simbolies van 2025 was soos *Labubus*, Dubai-sjokolade, ChatGPT-terapie en, trouens, Tyla self. Die 23-jarige sangeres het 'n huishoudelike naam geword danksy haar aansteeklike samesmelting van pop en plaaslike Suid-Afrikaanse genres soos *amapiano*, *gqom* en *Bacardi*, terwyl sy dans bewegings skep wat ons waarskynlik almal sou herhaal as ons middellyf sou saamwerk.

5

10

2 Na haar selfgetitelde debuutalbum van 2024, wat haar Grammy-toekenning vir beste Afrika-musikale uitvoering vir die enkelsnit "*Water*" vergesel het, het die kunstenaar in Julie 2025 teruggekeer om haar eie stroomrekord te breek toe sy "*Is It*" vrygestel het, wat byna 1,3 miljoen luisters op die eerste dag behaal het. Die vier-snit WWP (wat staan vir "*We Wanna Party*") EP het 100 miljoen strome op *Spotify* oorskry en boaan die Britse *Afrobeats*-trefferlys gestaan. Vanjaar het sy die verhoog by *Coachella* in April en by Londen se *All Points East* in Augustus verlig, en nou berei sy voor om deur Asië te toer. Die wêreld wag om te sien wat volgende kom. "Daar is geen regte manier om enigiets kreatiefs te doen nie," sê sy met 'n ambisie wat wys dat dit net die begin is. "Dis eindeloos."

15

20

3

Haar kinderjare in Suid-Afrika was opleiding vir hierdie oomblik, wanneer sy wêreldwye bekendheid verwerf. "Ja, vandat ek kon loop, was ek lief vir dans, ek was lief vir optree," sê Tyla oor *Zoom* vanuit New York. Haar tante was 'n danser en het haar buikdans geleer, en op skool het sy al die invloede rondom haar - musiekvideo's, gewilde danse wat deur die land versprei het – gekanaliseer en 'n vertoning saam met vriende vir

25

30

ander studente opgevoer. “Ek dink nie ek is die beste danser nie. Dit lyk nie altyd soos die verwysing nie, maar dit sal 'n Tyla-weergawe daarvan wees.”

4 Suid-Afrika het haar ook ingeboude veerkragtigheid en dryfkrag gegee. “Ek voel asof ek 'n duisend lewens ervaar het. Elke dag was ons in die strate. Ek en my neefs sou altyd kattedwaad aanvang,” sê sy. Sy beskryf haar ouers as “beskermend”, maar verwerp die idee dat sy as “beskut” beskou kan word. **35**

5 Sy voeg by: “Ek moes die lewe ervaar vir wat dit is. Ek voel dit het my ook voorberei, want ek kan kritiek hanteer en alles waardeer wat ek kry. Daar is iets diepers wat my vervul. Jy weet, dis nie regtig die roem en die gillende aanhangers nie. Dis ook die mense agter my.” **40**

6 Daar is 'n nuwe generasie Suid-Afrikaners langs Tyla wat op die golf van *amapiano* ry – 'n elektroniese genre wat in die *townships* gebore is en sedert 2018 met 5 668% op *Spotify* ontplof het en swaar in die VSA en die VK gestroom word. Sy noem 'n liefde vir *Uncle Waffles*, die *cool-girl DJ* wat “die kultuur gevestig het” en een is om na te luister as jy die wortels wil vind wat Tyla se klank geïnspireer het. Vir haar is die klank gewild omdat dit alles oor 'n gevoel van vryheid gaan. “Ek dink, toe ek in Suid-Afrika grootgeword het, was musiek spiritueel vir ons, want daar was 'n tyd toe ons nie vry was om onself uit te druk soos ons nou is nie.”

45**50****55**

7 Hierdie EP is net 'n opwarming vir haar langverwagte tweede studio-album. Tyla is nog besig om te bepaal waarheen sy vir hierdie tweede album gaan gaan. “Terwyl ek *WWP* maak, het ek nog nie gevoel ek wou my tot enigiets verbind nie. Ek wou steeds rondspeel,” sê sy. As die element wat haar eerste album verteenwoordig water is, dan is die EP beslis vuur. “Ons wil partytjie hou” is 'n sorgvrye stelling wat dikwels deur skares in klubs in haar tuisland gesing word, maar 'n dieper kyk na die lirieke in die dansvloer- gereed snitte onthul 'n spanning wat dikwels deur die sangeres gevoel word – sy probeer 'n sorgvrye wêreld skep terwyl sy onder intense en soms meedoënlose openbare ondersoek verkeer. **60**

65

Aangepas en vertaal uit: <https://www.glamour.co.za/celebrity-news/tyla-unfiltered-on-fame-music-and-staying-true-to-her-south-african-identity-07065a5b-847a-4552-a6e0-dc9428949ee>

LET WEL:

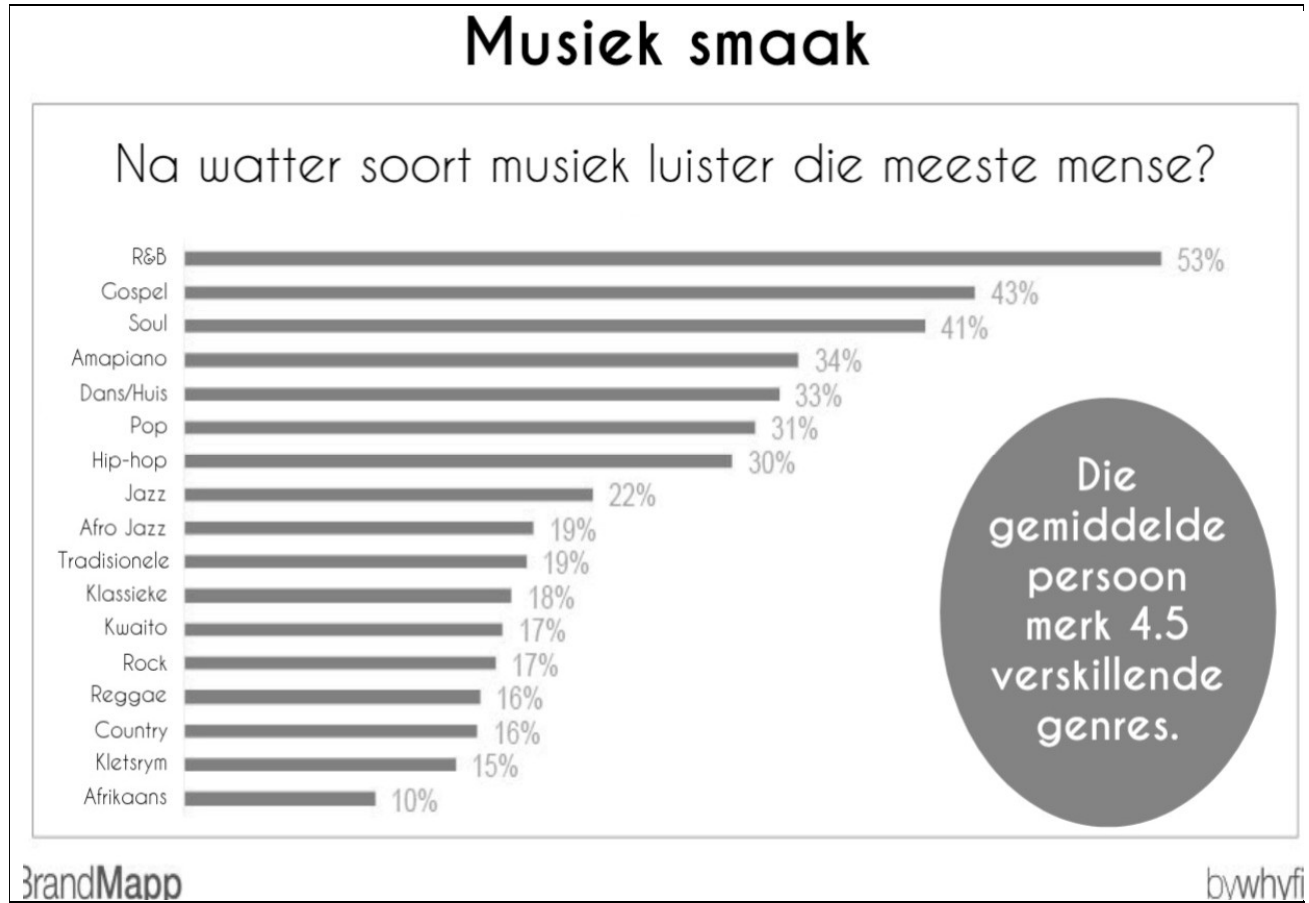
- Beantwoord AL die vrae.
- Skryf net die vraagnommer en die antwoord neer.

- 1.1 Volgens die artikel, hoe oud is Tyla? (1)
- 1.2 Kies die KORREKTE antwoord. Skryf net die letter (A–D) langs die vraagnommer (1.2) neer. (1)
- Die woord “huishoudelike” in paragraaf 1 beteken ...
- A. Tyla se naam is bekend in huishoudings reg oor die wêreld.
 - B. Tyla het haar naam van ’n huis gekry.
 - C. Slegs plaaslike huishoudings ken Tyla se naam.
 - D. Mense noem net Tyla se naam in huise.
- 1.3 Verduidelik in jou eie woorde wat die woord “debuutalbum” (par. 2) beteken. (1)
- 1.4 Watter toekenning het Tyla vir haar enkelsnit "Water" gewen? (1)
- 1.5 Hoe weet jy dat Tyla van ’n jong ouderdom af lief was vir dans? Haal ’n sinsdeel uit die artikel aan as bewys. (1)
- 1.6 Volgens die artikel, in watter stad woon Tyla huidiglik? (1)
- 1.7 Watter TWEE eienskappe het Tyla ontwikkel deur groot te word in Suid-Afrika? (2)
- 1.8 Amapiano word slegs deur Suid-Afrikaners geluister. (1)
- Motiveer waarom hierdie stelling ONWAAR is.
- 1.9 Watter plaaslike platejoggie was die inspirasie vir Tyla se musiek styl? (1)
- 1.10.1 Kies die KORREKTE woord uit dié tussen hakies. (1)
- “...wortels wil vind...” in paragraaf 6 word (letterlik/figuurlik) bedoel.
- 1.10.2 Motiveer jou antwoord op VRAAG 1.10.1. (1)
- 1.11 Haal EEN woord uit paragraaf 7 aan vir die land van iemand se herkoms. (1)
- 1.12 Dink jy dat Suid-Afrikaanse musiekante sukkel om internasionaal bekendheid te verwerf? Motiveer jou antwoord. (1)

[14]

VISUELE TEKS

Bestudeer die visuele teks hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS B

Vertaal uit: <https://whyfive.co.za/south-african-consumer-music-trends/>

- 1.13 Na watter musiek genre word daar die meeste geluister? (1)
- 1.14 Verduidelik wat met “tradisionele musiek” bedoel word. (1)
- 1.15 Hoekom, dink jy, luister slegs 10% van mense na Afrikaanse musiek? (1)
- 1.16 Dink jy alle persone luister na ten minste 4 musiek genres? Motiveer jou antwoord. (1)
- 1.17 Na watter soort musiek luister jy? Gee ’n rede vir jou antwoord. (2)

[6]

TOTAAL AFDELING A: 20

AFDELING B: OPSOMMING**[10]****VRAAG 2**

Lees die teks hieronder deur en voer die instruksies uit.

INSTRUKSIES

1. Som SEWE feite op oor die geskiedenis van musiek.
2. Skryf die wenke puntsgewys neer.
3. Nommer die feite van **1 tot 7**.
4. Jou opsomming mag nie langer as **70 woorde** wees nie.
5. Dui die korrekte getal woorde aan die einde van die opsomming aan.

TEKS C**Die geskiedenis van musiek**

Musiek bestaan al sedert die vroegste tye van die mensdom. Musiek was al reeds in die prehistoriese tyd beoefen. Vroeë mense het eenvoudige klanke geskep deur hande te klap, te sing en voorwerpe soos klippe en hout te gebruik om ritme te maak.

Die oudste bekende musiekinstrumente is meer as 40 000 jaar oud. Argeoloë het fluite gemaak van bene en ivoor ontdek, wat bewys dat musiek reeds 'n belangrike rol in vroeë samelewings gespeel het.

Musiek in antieke beskawings soos Egipte, China en Mesopotamië was deel van godsdiens en seremonies. Musiek is gebruik om gode te vereer en belangrike gebeurtenisse te vier en musikante het 'n hoë status in hierdie gemeenskappe gehad.

Musiek in antieke Griekeland was as 'n vorm van opvoeding beskou. Filosofe soos Plato het geglo dat musiek die mens se karakter en gedrag kan beïnvloed en dit is deel gemaak van skoolopleiding.

Musiek was tydens die Middeleeue hoofsaaklik in kerke beoefen. Gregoriaanse sang, wat sonder instrumente gesing is, was algemeen en het 'n rustige, geestelike atmosfeer geskep.

Die Renaissance- en Baroktydperke het groot ontwikkeling in harmonie en instrumente gebring. Komponiste het begin eksperimenteer met meerstemmigheid en nuwe musikale vorme.

Tegnologie in die moderne tyd het musiek wêreldwyd toeganklik gemaak. Radio, televisie en digitale platforms het die manier waarop musiek geskep, versprei en geniet word, ingrypend verander.

Aangepas vanaf: <https://chatqpt.com/>

TOTAAL AFDELING B: 10

AFDELING C: TAAL**[10]****VRAAG 3:**

- Die taalvrae wat volg, is op die artikel hieronder gebaseer.
- Die nommering in die artikel verwys na die nommer van die vraag wat beantwoord moet word.
- Voer die instruksies by elke vraag uit.

TEKS D**AL Xapo se 'Snokonoko' word 'n TikTok-sensasie met 1 miljoen strome**

Die opkomende Amapiano-kunstenaar AL Xapo het sosiale media verower met sy treffersnit 'Snokonoko' met Benzoo en EeQue en het binne net 10 **3.1 (dag)** na vrystelling 1 miljoen strome behaal.

Die **3.2 (liekie/liedjie)** het effektief die klankbaan geword wat die begin van **3.3 (Desember)**-vieringe regoor Suid-Afrika aandui en TikTok-uitdagings effektief oorheers.

Die treffer, wat op **3.4 (28)** November 2025 vrygestel is – met Benzoo en EeQue – het vinnig vastrapplek gekry, die internet verower en sedert die begin van die maand 'n groot tendens geword.

Die opkoms van dansuitdagings op TikTok het 'n belangrike manier vir kunstenaars geword om erkenning te kry. Hierdie spesifieke uitdaging, wat aan die begin van Desember begin is, het beïnvloeders aan die liedjie se dans laat deelneem en dit op die platform gevier, wat die liedjie se tendensstatus aansienlik verhoog het.

Om sy sukses te **3.5 (vier)**, het AL Xapo na Instagram gegaan om die nuus met aanhangers te deel, die liedjie se mylpaal aan te kondig en almal wat by die sukses betrokke was, te bedank.

Aangepas en vertaal uit: <https://iol.co.za/entertainment/music/2025-12-08-al-xapos-snokonoko-becomes-a-tiktok-sensation-with-1-million-streams-in-just-10-days/>

- 3.1 Gee die MEERVOUD vir die woord tussen hakies. (1)
- 3.2 Kies die KORREKTE VORM van die woord tussen hakies. (1)
- 3.3 Gee die AFKORTING vir die woord tussen hakies. (1)
- 3.4 Skryf die GETAL tussen hakies as 'n woord. (1)
- 3.5 Gebruik die HOMONIEM van deur in 'n sin sodat die betekenis duidelik blyk. (1)

TEKS E

- 3.6 Skryf die gedeelte tussen hakies in die korrekte INFINITIEF oor. (1)
Jy het goeie musiek nodig (lekker dans).
- 3.7 Skryf die sin oor in die ONTKENNENDE VORM. (1)
Kyle dans saam die ander tieners.
- 3.8 Skryf die sin oor in die INDIREKTE REDE. (1)
Naledi sê: "Ek hou baie van die musiek."
- 3.9 Gee die ANTONIEM van die woord tussen hakies. (1)
Die tieners lyk almal (ongelukkig) met die musiek.
- 3.10 Gee die VERKLEINWOORD van die woord tussen hakies. (1)
Die (radio) speel lekker musiek.

[10]

TOTAAL AFDELING C: 10
GROOTTOTAAL: 40

